

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 39

Lýsingaprisur fyri nm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 12. oktober 1946

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsarið

20. árg.

„TERRORIN“ ER BYRJAÐUR!

**Fólkaflokksmaðurin Liggjas bóndi
Húsgarð fær berserkagongd
á fundi í Gøtu.**

**Annar fólkaflokksmaður tekur
undir við bóndanum á sama
fundi, roynir sansaleysur at
sleppa fram at — sum hann
sjálvur segði — at drepa P.
M. Dam, meðan hann stendur
og talar!**

Göturnar eru gítar fyrri athugaðar
og siðligar fundaráhoyrarar, úttan
mun til, hvør flokkur hevur átt fundin.

Men á hesum tykist hin nýggi harð-
skapsins fyrri ikki at siga nazism-
unnar fólkaflokkski andi, ið nú fer
fram sum ein ring sjúka á ymsum
støðum, at hava gjørt enda.

Hetta kom sum ongandið áður til
sjóndar nú sunnudagin hin 6. í h.
Javnaðarmenn baðu til almennan
politiskan fund í Losjuni í Gøtu við
flokksformanninum P. M. Dam sum
høvuðstalarar.

Nögg fólk var komandi á fund.
Oregaard (fyrirverandi lögtings-
maður) bað fundarfólk at vera
velkomið og boðaði frá, at tá ið
P. M. Dam hevði talað, vildi orðið
verða fritt.

P. M. Dam byrjaði við at vísa á,
at valið, ið nú stóð fyrri, er hitt tydn-
ingmesta og álvarsamasta í Føroya
søgu. Tað reður til um hjá hvørjum
valbornum manni og kvinnu at verða
fullkomuliga greið yvir, hvat ið
áleikar við hetta val.

Hann gav so eitt yvirflit yvir flokk-
anna politisku stöður undir krignum.
Tað varð Føroyum ein góð lagna í
vandatíðini, at tað kortini funnst
flokkar, sum høvdu orkað at skotið
smátingini út fyrri at taka saman um
at loysa átroðkandi mál. Meðan tað
nú er hvørjum skilamanni greitt, at
tann eini flokkurin, fólkaflokkurin,
tenti landi sínum illa við einans
at spæla mótmælisflokkur og vera
ímyndi øllum, hvørjum tyðandi taki.
Hann vísti á, at fundarfólkaflokk-
urin og gamla sjálfstýrið vóru
gingin í valból og harvið tikið
leiðsluna á tingi, var tað eynast
hesari samgongu saman við sam-
bandinum at fara ein eftir umstøð-
um positivan politikk, hin positiv-
asta í Føroya lands søgu.

Undir fólkaflokksins mótmæli
vóru soleiðis smiðugar inntøkulögir,
ið høvdu gjørt tað møgulegt at gjalda
alla tingsins skuld, skapa sosiala
grunnin, tiltaksgrunnin, vinnulans-
grunnin. Umframt henda uppsparað
pening var peningur veiddur til vega

til vegir og havnir í meiri mun enn
nakrantíð áður.

Við hjálp av teim nevndu grunn-
um og lánun hevur tingið við vinnu-
lánsgrunninum skoytt fiskimonnum
og feløgum til skipakeyp so væl upp
í tann seinra endan, sum annars
eingin banki ella privatmaður áður
hevur kent til, at vit hava kunnað
keypt um 25 trolarar og eini 70
onnur nútímans smærri trol-
ar snurraváðsskip.

Tiltakið til alt hetta hevði alto
fólkaflokkurin verið ímóti. Tað
mátti verið hart hjá hesum flokki nú
at noyðast at standa til svars fyrri
ein so dapran og negativan politikk.

Talarin kom so inn á stjórnar-
málið, greiddi frá javnaðarmanna
stjórnaruppskoti, tí frælsasta, ið enn
var sett fram úttan at vera loysing.
Men fólkaflokkurin og sambandið
høvdu ikki viljað tikið undir við
javnaðarmonnum. Og tí vóru vit
komin til hetta antin ella: loysing
ella ríkisstjórnaruppskotið, ið eingin
hevði verið heilt noyddur við.

Javnaðarmenn og gamla sjálv-
stýrismenn, ið liggja nær í teirra
stjórnarskipanar-stöðum ásanana, at
tað er umráðandi at fáa stjórnar-
skipanarspurningin loystan. Teir
hava tí avgjört at ganga saman á
javnaðarlistar til hetta val í vón um,
at tað einaferð enn skal eynast
teimum at skera igjøgnum og fáa
greitt ta flókku, sum stjórnarskip-
anar málið er. Teir vóna, at Føroya
fólk má geva teimum álit og seta
teir fjölmentar á ting, helst geva
teimum meirilutan. Tí so er slagði
vunnin, og hin føroyski politikkurin
vil kunna koma inn í eina róluga
fasta uppbyggingargötu.

Talarin kom so inn á, hvussu hin
nationala agitastjónin igjøgnum tíð-
irnar hevði verið brúkt til at tæna
stórmannsins interessum og einans
bórið neyð og veseldóm til fjöðina.
Hann nært við og ávisti misskil-
ingina av orðinum frælsi, gav eitt
söguligt yvirflit yvir harramansins
og slitmannsins rættindi og kom inn
uppá stavnsbandstíðina niðri sam-
svarendi bátsbandstíðina her í Fø-

oyum. Tá hendi ólukkan: Liggjas
bóndi Húsgarð, ið hevði sitið og
ruggað, sum hann pindist til deyða
av talarans orðum, sprakk nú sum
villur maður upp og mótmælti, róp-
aði, ripaði stavin í beinkin, reiggjaði
hann yvir høvðið. Og við liðina á
honum sat ein annar fólkaflokks-
berserkur. Eisini hann fór at rópa
og kalla og tekur knappiga eina
spíritusflösku upp úr lunnanum og
vil kasta hana eftir P. M. Dam, róp-
andi, at hann vil drepa handa talara
— handa „forredara“ og „quisling“ —
sigur, at hann vil lata livið fyrri
at sleppa at drepa P. M. Dam. Hann
átti tveir riflur. Hann vildi skjóta
P. M. Dam. Men hann varð tibetur
handtíkin, áðrenn hann fekk kasta,
og tá ið hann vildi springa fram
eftir talaranum, varð hann hildin.
Imedan hesin maðurin berjist við
risakreflum fyrri at — sum hann
segði — sleppa at drepa, ósist
Liggjas bóndi meiri og meiri og
verður óðari í hvørjum við sinum
stavduki og skenderan móti P. M.
Dam.

Fundurin mátti so verða slitin.
Alt var í einum ruðuleika.

P. M. Dam segði tá við Gøtufólk,
áðrenn hann fór avstað, at tey ikki
skuldu taka sær hendingina nær,
tí tey kundu einki gera við henda
óflýggjaskap, sum einstakir fólk-
flokksyvirgangskroppar nú fóru
inn úr úrtheiminum yvir Føroyar í
navninum av einari fálaskari nationa-
lismu, ið einki annað var enn makt-
grind, herskustjuka og stórmannsins
roynd at fáa valdstakið yvir fjöðina.

Hvar enda vit, um hesir menn fáa
maktina í Føroyum?

Fundarmaður.

Leikurin á Løgtingi.

Hetta politiska livið í Føroyum
hesi seinastu árin hevur verið ein
leikur, ein sjónleikur, og einum
stórum parti av fólkinum hevur
damað væl at hugt at. Ein kann
líkna henda politiska leikin her í
Føroyum við teir sjónleikarnar,
einaferð vórðu vistir, tá ið tey, ið
spældu, ikki dugdu at tosa mál á-
skoðaranna, og tá hesir ikki skiltu
petti av tí, hini framfóru. Askoð-
ararnir sótu bara og flentu at teim-
um keipum og hábrögnum, sum
spælararnir høvdu uppi á leikpall-
inum.

Frásagnir eru víða um hin polit-
iska fundarsíðin ymsastaðni á okk-
ara dögum. Hvussu røðarar ikki fáa
tala fyrri geyli og røpan. Hvar er
hin háberisligi samkomusíðurin hjá
okkara forfedrum, ið virdu røðarin
og fundarstaðið, um so hann, ið
røddi, ikki var í teirra parti ella
tosaði eftir teirra hjarta.

Ringast er, at hesin politiski leik-
urin er eisini farin fram í sjálvum
løgtingshúsinum, tað stað, har lands-
ins kosnu álitismenn skulu samráð-
ast. Løgtingshólin er vorðin eitt
sjónleikarhús og eitt stutleikahús
istaðin fyrri hitt rætta Sjónleikar-
húsið í høvuðstaðnum. Ein minnst
nú nógvar leikir, ið har eru fram-
farnir. Okkum rennur í huga, at
hetta summarið herfyri stóðu nógvir
løgtingsressar tómar, tí tingmenn
rýmdu av tingi. Ein góð helvt sat
eftir, og hon fekk í heilum boð um
„at draga inn“ og sleppa sær heim.

Men hinir mest gítu leikirnir eru

tó teir, ið hildnir vóru aftaná fólk-
atkvøðuna 14. sept. í ár. Vit frættu
um rumblið, ið var áðrenn tingið
opnaði. Rutar, ið voru brotnir, og
menn, sum komu inn igjøgnum vinnu-
eyguni, mannamúgva, ið røpu og
trampaði, og so lögtingsformaðurin,
ið lýsti av formannspallinum, at á-
visandi fólkatkvøðuúrslitið, so var
hitt fria føroyska ríkið sett á stovn.

Alt hetta er farið, og hin sinni-
ligi Føroyingurin, hann verði so í
hvørjum politiskum flokki hann
verða vil, setir tann spurning fram
fyrri seg: um nú ikki hesir menn-
inir, sum seta hesar leikirnar, hesi
spólni í verk, ikki vita, at hetta
er einki annað úttan leikir, og einki
úrslit kann faast burtur úr úttan
tað, ið fæst úr øllum leikum. Sami
spurningur kann eisini verða settur
viðvíkjandi fylgismonnum teirra:
um teir ikki nú duga at siggja, at
hetta, ið gjørt var á Løgtingi heystið
1946, kundi ikki verða annað enn
ein leikur; men sum so at endanum
gjörðist so óstórtaligur og bóndsk-
ur, at sjálvur kongurinn mátti koma
uppi og enda hann.

Tí at eitt føroyskt ríki kundi skap-
ast, og at nýggir stovnar kundu
verða settir, ið avloysa skuldu hinar
gomlu so uppá standandi fót, áðrenn
fyrst samráðast var við ta stjórn,
ið ræðið hevði havt í Føroyum, tað
vistu allir menn var ógjørligt, og tað
skuldu mennirnir í hesum flokki, sum
so gjörði, eisini vitað. Har eru tá
lógkønnir menn í og aðrir, ið skil
skuldu havt á sílikum viðurskiptum.
Oll verðin vitsti, at danska ríkið
hevði havt yvirvaldsrættin til Fø-
roya, og hóast so stjórn tess hevði
jattað at halda fólkatkvøðu, um
Føroyingar høvdu hug at standa í
tí danska ríkinum ella fara úr tí, so
átti alt at fara fram eftir reglum
hátti, og ei heldur kundi Danstjórn
fyrri egnu æru sína sleppa landinum
soleiðis í tveir tærlandi partar;
áðrenn greiðu var komin á spurn-
ing, og fólkaviljin var komin klárt
fram.

Tað kundi verið stuttligt at kanna
um, hvat Fólkaflokkurin hevur ætlað
við hesum politiska spelinum, sum
hann ið mátti vítað fór at fáa slíkan
enda, um tað er bara fyrri at vísja
sær fasta stöðu millum veljararnar
og ikki fara aftur eftir hæli í val-
stríðnum komandi. Men slíkar
politiskar „analysir“ hava vit ikki
ráð til. Vit hava ikki ráð til at halda
hesar politisku sjónleikarnar, sum vit
nú eru vorðin so von við. Okkara
litta land hevur fyrri neyðini arbeis-
frið og treingir harðliga til menn,
sum í álvara vilja vera fólksins ten-
arar. Hesin atburðurin, meirilutin
á Løgtingi hevur nýtt, mugu allir
skilamenn siga er til skaða fyrri land-
ið — bæði innlendis og kanska mest
útlendis. Onkur kann halda, at hesir
menn hava verið djárvir; men dirvi
við ongum máli og ongum úrsliti er
einki vert. Okkum umráðar meiri
enn nakrari aðrari tjóð at standa
okkum væl við grannalondini. Vit
törva ikki at „smigra“ og vera látra-
liga undirbráttligir, um vit ásanu
og virða heta. Eitt lítið land vinnur
einki við at bera seg ódemokratiskt
og bóndskliga at. Tað má fara fram
við sátt og í spekt. Og vit allarmest,
sum ikki kunnu venda okkum, úttan
vit skulu fara til útlendið.

Føroya fólk má royna at beina
burtur hesar politisku sjónleikarnar
og ikki longur gera okkum til
skammar í eygum útlendska manna.